

106
ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

OSREDNJA ENOTA

Tobačna ulica 5 | 1000 Ljubljana
T 01 230 95 00 | F 01 230 95 40
E zrsvn.oe@zrsvn.si | www.zrsvn.si

Številka: 8-IV-312/2-O-12/DV
Datum: 19. 7. 2012
Zveza: 341-37/2012

Jurozovič 341-37/2012 1x ✓

Zavod za gozdove Slovenije
Večna pot 2
p.p. 2971
1001 Ljubljana

Zadeva: **Pisno stališče do posega v populacije rjavega medveda, volka in risa**

Spoštovani!

Zavod RS za gozdove, Večna pot 2, 1000 Ljubljana je z dopisom št. 341-37/2012, prejetim dne 19. 7. 2012, zaprosilo Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Tobačna ulica 5, 1000 Ljubljana za pisno stališče do odvzema rjavega medveda (*Ursus arctos*), volka (*Canis lupus*) in risa (*Lynx lynx*) iz narave za sezono 2012/13.

Vlogi je bilo priloženo strokovno mnenje za odstrel velikih zveri za obdobje 1. 10. 2012 - 30. 9. 2013, ki ga je pripravil Zavod za gozdove Slovenije.

Pisno stališče do odvzema rjavega medveda, volka in risa iz narave za sezono 2012/13 je priloženo temu dopisu.

Lep pozdrav,

Pripravil:

Damjan Vrčec
višji naravovarstveni svetovalec

dr. Darij Krajčič
Direktor

PO POODHSTILU: TINA KLEHENDČ
ke

Priloga:

- Pisno stališče do odvzema rjavega medveda, volka in risa iz narave za sezono 2012/13

PISNO STALIŠČE DO ODVZEMA RJAVEGA MEDVEDA, VOLKA IN RISA IZ NARAVE ZA SEZONO 2012/13

Pisno stališče se podaja na podlagi 8. člena uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (2004).

Pisno stališče se podaja za rjavega medveda (*Ursus arctos*), volka (*Canis lupus*) in navadnega risa (*Lynx lynx*), ki so uvrščeni v poglavje A priloge 1 uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (2004).

1 RJAVI MEDVED (*URSUS ARCTOS*)

1.1 Stališče do odvzema iz narave po 7. členu Uredbe

Zavod za gozdove Slovenije v strokovnem mnenju predlaga odstrel 80 osebkov rjavega medveda v obdobju 1. 10. 2012 - 30. 9. 2013. Poleg odstrela pričakujejo tudi izgube do 20 medvedov, ki so posledica prometa, bolezni in drugih poginov. Skupen predviden odvzem medveda iz narave bo znašal do 100 osebkov. V strokovnem mnenju je navedeno, da obstajajo razlogi za dovolitev odvzema rjavega medveda iz narave v skladu z:

- 2. alinejo (zaradi preprečitve resne škode, zlasti na posevkih, živini, gozdovih, ribiških območjih in vodi ter drugem premoženju),
- 3. alinejo (zaradi zagotavljanja zdravja in varnosti ljudi, vključno z zračno varnostjo, ali zaradi drugih nujnih razlogov prevladovanja javne koristi, ki je lahko tudi socialna ali gospodarska, in zaradi koristnih posledic bistvenega pomena za okolje) in
- 6. alinejo (zaradi selektivnega in omejenega odvzema iz narave zaradi uravnavanja velikosti populacije z okoljem pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu) prvega odstavka 7. člena uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (2004).

Zavod za gozdove Slovenije navaja, da se v Sloveniji poleg odstrela medvedov uporabljajo tudi druga ravnanja za preprečevanje nastajanja škode in za varstvo ljudi. Ta ravnanja so odlov živih medvedov in njihovo preseljevanje na nove lokacije, uporaba gumijastih nabojev, plašenje s tehničnimi sredstvi in uporaba kemičnih repelentov. Našteta ravnanja razen odlova živih medvedov in njihovo preseljevanje je namenjeno predvsem blaženju nastalih konfliktnih situacij oz. preganjanju medvedov, ko je že prišlo do srečanja s človekom in ne toliko preprečevanju konfliktov. Odlov živih medvedov in preseljevanje na nove lokacije pa v Sloveniji ni zelo uporaben. Večina preseljenih medvedov se namreč vrne na mesto od koder so bili preseljeni ali pa povzroča podobne težave, zaradi katerih so bili preseljeni, na novi lokaciji. Nenazadnje je sledenje medveda Rožnika, ki je bil ujet v Ljubljani in preseljen na Hrvaško mejo pri Snežniku, pokazalo, da se je medved v nekaj dneh vrnil v okolico Grosuplja, od koder naj bi tudi izviral. Preseljevanje živih medvedov je smiselno le takrat, ko je možno medveda preseliti na veliko večje razdalje. Tak primer so selitve medvedov v Italijo in Francijo. Iz navedenega lahko sklepamo, da so preseljevanje živih medvedov in druge oblike neposrednega odvrčanja medvedov druge možnosti ali ravnanja, s katerimi bi dosegli enak učinek kot z odvzemom iz narave in ki ne škodujejo ohranitvi ugodnega stanja populacije rjavega medveda, vendar pa so se te metode izkazale za neučinkovite oz. so le omejeno uporabne. Za uravnavanje populacije z okoljem poleg odvzema iz narave ni primerne ravnanja, kar je v strokovnem mnenju zapisal tudi Zavod za gozdove Slovenije.

Podatki o številu primerov škode, ki jo je povzročil rjavi medved na posevkih, domačih in gojenih prosto živečih živalih, čebelah in ostalem premoženju, kažejo, da je število škodnih primerov bolj ali manj stabilno od leta 2002 naprej in se giblje okoli 500 škodnih primerov letno. V posameznih

letih prihaja do odstopanj, ki so posledica različnih dejavnikov, od intenzivnosti prijavljanja škod do razpoložljivosti hrane za medveda v gozdu. Zavod za gozdove Slovenije navaja, da število škodnih primerov ni odvisno le od števila medvedov na območju temveč tudi od gozdnega obroda, tako da iz analize škode ne moremo neposredno sklepati na številčnost medvedov. Strategija upravljanja z rjavim medvedom (*Ursus arctos*) v Sloveniji, ki jo je leta 2002 sprejela Vlada RS navaja kot ukrep varstva rjavega medveda tudi »odvzemanje medvedov iz narave na osnovi bioloških in ekoloških dejstev, ne pa iz trofejnih in ekonomskih razlogov«. Za primer, ko bi bil odvzem upravičen iz ekonomskih razlogov navaja strategija kot ukrepa sožitja človeka z rjavim medvedom »izvajanje preventivnih zaščitnih ukrepov za preprečevanje ali omejevanje škode« in »zagotavljanje hitrega izplačevanja odškodnin v primeru, ko škode ni bilo mogoče preprečiti«. Glede na to, da se oba ukrepa že izvajata, menimo, da argument preprečevanja resne škode ni ustrezen argument za poseganje v populacijo rjavih medvedov, kljub temu pa naj se odstrel prostorsko načrtuje tako, da je le ta večji na lokacijah, kjer prihaja do pogostejših škod, ali v njihovi bližini.

Strokovno mnenje ne navaja napadov medveda na človeka, vendar pa nam je vsaj iz medijev znano, da so se napadi medveda na človeka zgodili tudi letos, dogajali pa so se tudi pretekla leta. Menimo, da je zaradi zaščite ljudi upravičen poseg v populacijo rjavega medveda v omejenem obsegu.

Zavod za gozdove Slovenije v strokovnem mnenju zagovarja stališče, da je populacija rjavih medvedov v Sloveniji stabilna in v ugodnem stanju. V podporo navaja dve študiji, ki sta podali podatke o velikosti populacije in njeni usklajenosti v okoljem. Skrbinšek in sod. (2008) podaja le oceno velikosti populacije rjavega medveda, ne podaja pa ocene stanja populacije v Sloveniji. Jerina in Krofel (2012) pa navaja, da je velikost populacije po letu 2005 nekoliko padla, zdaj pa je stabilna. Strategija upravljanja z rjavim medvedom razlaga, da je »v naših razmerah z vidika ohranitve medveda popolna prepoved odvzema docela neprimerna«. Odvzem določenega števila medvedov je v Sloveniji nujnost, ki omogoča medveda ohranjati v prosti naravi v sožitju s človekom (Strategija..., 2002). Na podlagi navedenega menimo, da je upravičen odvzem rjavega medveda iz narave, ki pa mora biti trajnosten.

Menimo, da je odvzem rjavih medvedov iz narave upravičen zaradi zagotavljanja zdravja in varnosti ljudi in zaradi selektivnega in omejenega odvzema iz narave zaradi uravnavanja velikosti populacije z okoljem pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu. Pojavljanje škod se naj uporabi pri prostorskem načrtovanju odvzema rjavega medveda iz narave in sicer tako, da se odvzem poveča tam, kjer je škod več. Ugotavljamo tudi, da ni drugih alternativnih možnosti, s katerimi bi dosegli enak učinek kot z odstrelom medveda.

1.2 Ocena o vplivu odvzema iz narave na ohranitev ugodnega stanja populacije

Zavod za gozdove Slovenije je predlagal odstrel 80 osebkov, kar pomeni, da bo odvzem rjavih medvedov iz narave znašal do 100 osebkov, saj je potrebno k odstrelu prišteti še odvzem osebkov, ki so posledica naravne smrti, prometnih nesreč ipd. Teh izgub naj ne bi bilo več kot 20 osebkov na letni ravni. V obdobju 1. 10. 2011 - 30. 9. 2012 je bilo iz zgoraj naštetih razlogov odvzetih 21 osebkov. Predlagan odstrel Zavod za gozdove Slovenije ocenjuje, da je bil prirastek v zadnjih letih med 82 in 125 medvedi. Naši izračuni so pripeljali do podobnih zaključkov. Prirastek v zadnjem letu naj bi bil med 90 in 108 medvedi.

Podatki o odvzemih medvedov iz narave kažejo, da je smrtnost rjavih medvedov v Sloveniji skoraj v celoti podvržena vplivu človeka. To trditev podpirata tudi Jerina in Adamič (2008). Največji del smrtnosti predstavlja odstrel, drugi del smrtnosti pa so prometne nesreče. Smrtnost, ki ni pogojena od človeka, predstavlja le majhen del. Jerina in Krofel (2012) navajata, da je predstavljala od človeka povzročena smrtnost 80 % vse smrtnosti v letih 2007-2012. Slovenska populacija rjavega

medveda je močno povezana s populacijo medvedov na Hrvaškem. Posledica te močne povezanosti so migracije preko meje. Mnenja strokovnjakov so, da v Slovenijo iz Hrvaške letno imigrira več medvedov, kot pa jih na Hrvaško emigrira. Ta presežek predstavljajo dispergirajoči samci.

Na sestanku strokovne komisije za podporo pri načrtovanju upravljanja z velikimi zvermi 9. 9. 2010 je komisija zaradi povečanega odstrela medvedov na Hrvaškem sklenila predlagani odstrel medvedov za obdobje med 1. 10. 2010 - 30. 9. 2011 zmanjšati. Predlagan je bil odstrel 75 medvedov, ki se je nato zmanjšal na 70 medvedov. Obstoječ odstrel medvedov v Sloveniji je namreč mogoč zaradi večje migracije medvedov iz Hrvaške v Slovenijo kot obratno. Podatki o realiziranem odstrelu medvedov na Hrvaškem kažejo, da se odstrel po letu 2005 povečuje. Izjema je leto 2011, ki se je odstrel nekoliko zmanjšal. Lani je bilo odstreljeno 70 osebkov, v letih 2009 in 2010 pa po 86 osebkov letno. Podatki o realizaciji kažejo, da se realizacija plana odstrela po letu 2009 zmanjšuje. Glede na navedeno menimo, da odstrel 80 osebkov ne bo škodljivo vplival na stanje populacije rjavega medveda v Sloveniji.

Odstrel naj bo razdeljen tako, kot je to določeno v strokovnem mnenju Zavoda za gozdove Slovenije.

Redni odstrel, ki ni realiziran v posameznem življenjskem območju rjavega medveda, se ne prenaša v drugo življenjsko območje. Redni odstrel se mora načrtovati tako, da se vsi osebki, ki bodo odvzeti iz narave kot izredni odstrel (tudi tisti iz obdobja 1. 5.-30. 9. 2012), vštejejo v kvoto rednega odstrela.

1.3 Časovno obdobje v katerem se lahko izvede odvzem iz narave

Predlagano obdobje za načrtovani odstrel je v skladu s strategijo upravljanja z rjavim medvedom, ki predvideva odstrel medvedov v času med 1. oktobrom in 30. aprilom naslednjega leta.

1.4 Geografsko območje na katerem se lahko izvede odvzem iz narave.

Predlagani odstrel naj se v obdobju med 1. 10. 2012 in 30. 4. 2013 razdeli tako kot je predlagano v strokovnem mnenju Zavoda za gozdove Slovenije.

Redni odstrel, ki je načrtovan za robno območje, se v primeru neizvršitve, ne sme izvesti v osrednjem območju.

1.5 Dovoljena sredstva oziroma načini za odvzem iz narave in omejitve njihove uporabe

Načrtovani odstrel naj se izvede v osrednjem območju vrste rjavega medveda z visoke preže, v robnem območju vrste rjavega medveda praviloma z visoke preže, lahko pa tudi na katerikoli način v skladu s predpisi s področja divjadi in lovstva, razen s pogonom, pritiskom in brakado.

Ob odvzemu osebkov iz narave naj se ravna v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave, divjadi in lovstva ter veterinarstva. Odstrel naj izvedejo upravljavci lovišč in lovišč s posebnim namenom na način lova v skladu s predpisi s področja divjadi in lovstva. V primeru, da je potrebno iz narave odvzeti medvedko z mladiči, se vedno najprej odvzamejo mladiči in šele nato medvedka.

1.6 Potrebni nujni ukrepi v zvezi z izvedbo nadzora odvzema iz narave

Nadzor odvzemov iz narave naj vrši Zavod za gozdove Slovenije in inšpekcijske službe Inšpektorata Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo, hrano in okolje. Vse najdene mrtve osebke naj se posreduje Veterinarski fakulteti Univerze v Ljubljani, da ugotovi vzrok smrti.

Posreduje naj se celoten osebek ali le vzorce, za katere se dogovori z Veterinarsko fakulteto. Ugotovitve vzroka smrti se naj posreduje Ministrstvu za okolje in prostor ter Zavodu Republike Slovenije za varstvo narave in Zavodu za gozdove Slovenije. Vzorce tkiv za genetske preiskave naj se posreduje tudi Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, Oddelku za biologijo. Po opravljenem pregledu in odvzetih vzorcih se osebek v skladu z zakonodajo preda Prirodoslovnemu muzeju Slovenije, če ta izkaže interes zanj.

1.7 Možni pogoji, skladno s katerimi se odvzem iz narave lahko izvede, zlasti glede na tveganje za zagotavljanje ugodnega stanja drugih rastlinskih in živalskih vrst

Drugi pogoji, ki bi vplivali na ugodno stanje drugih rastlinskih in živalskih vrst, niso potrebni.

2 VOLK (*CANIS LUPUS*)

2.1 Stališče do odvzema iz narave po 7. členu Uredbe

Zavod za gozdove Slovenije v strokovnem mnenju predlaga odstrel 10 osebkov volka v obdobju 1. 10. 2012 - 31. 1. 2013. V obdobju med 1. 2. 2013 in 31. 8. 2013 bi se izvajal le izredni odstrel. V strokovnem mnenju je navedeno, da obstajajo razlogi za dovolitev odvzema volka iz narave v skladu z:

- 1. alinejo (zaradi zagotavljanja koristi varstva živalskih in rastlinskih vrst in ohranjanja habitatnih tipov) in
- 3. alinejo (zaradi zagotavljanja zdravja in varnosti ljudi, vključno z zračno varnostjo, ali zaradi drugih nujnih razlogov prevladovanja javne koristi, ki je lahko tudi socialna ali gospodarska, in zaradi koristnih posledic bistvenega pomena za okolje) prvega odstavka 7. člena uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (2004).

V strokovnem mnenju Zavoda za gozdove Slovenije je navedeno, da ni drugih možnosti ali ravnanj, s katerimi bi dosegli enak učinek kot z odvzemom iz narave in ki ne škodujejo ohranitvi ugodnega stanja populacije volka.

V Sloveniji nimamo zavedenega niti enega primera napada volka na človeka, zato menimo, da je argument zagotavljanja zdravja in varnosti ljudi za poseg v populacijo volka neustrezen. Prav tako je neprimeren argument poseganja v populacijo zaradi nujnih razlogov za prevlado javne koristi. Postopek dokazovanja prevlade javne koristi v skladu z Direktivo o habitatih je del postopka presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe posegov in planov v naravo na varovana območja, ki v tem primeru ni bil izveden.

Menimo tudi, da kljub temu, da argument preprečevanja resne škode ni ustrezen argument za poseganje v populacijo volkov, naj se odstrel volkov prostorsko načrtuje tako, da je le ta večji na lokacijah, kjer prihaja do pogostejših škod, ali v njihovi neposredni bližini.

Društvo Dinaricum (2010) je opozorilo na možnost, da se populacija volkov lahko uravnava sama brez človeškega poseganja vanjo. Manjši odstrel se namreč kompenzira z večjo smrtnostjo volkov (Ruthledge in sod., 2010). Na območju razširjenosti volkov v Sloveniji je prostor prepleten mozaik kulturne in gozdne krajine, kjer je pri upravljanju s populacijo volka potrebno upoštevati tudi človeka. Pojem »uravnavanje velikosti populacije z okoljem« mora tako upoštevati tudi človeka in njegovo dejavnost. V nasprotnem primeru lahko pride do tega, na kar opozarja Zavod za gozdove Slovenije, namreč sobivanje človeka z volkom lahko postane ogroženo. To je še posebej pomembno tam, kjer nastajajo večje škode zaradi napadov volkov. S tega stališča podpiramo odvzem volkov iz narave z namenom uravnavanja populacije z okoljem, pod pogojem, da je odvzem trajnosten.

Menimo, da to ustreza 6. alineji prvega odstavka 7. člena uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (2004) in ne 1. ali 3. alineji prvega odstavka 7. člena.

Zavod za gozdove Slovenije v strokovnem mnenju o velikosti populacije volkov v Sloveniji povzema ugotovitve iz projekta SloWolf, ki navaja, da je bila velikost jesenske populacije volkov v Sloveniji med 47 in 60 osebki, spomladanska številčnost naslednje leto pa 28-39 osebkov. Populacija volkov pa zadnja leta ne narašča več temveč je stabilna.

Menimo, da je odvzem volkov iz narave upravičen le zaradi uravnavanja velikosti populacije z okoljem pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu. Dobro načrtovan odstrel lahko poveča pripravljenost ljudi za sobivanje z volkom, kar bo koristna posledica za varstvo volka. Pojavljanje škod se naj uporabi pri prostorskem načrtovanju odvzema volka iz narave in sicer tako, da se odvzem poveča tam, kjer je škod več.

2.2 Ocena o vplivu odvzema iz narave na ohranitev ugodnega stanja populacije

Zavod za gozdove Slovenije je predlagal odstrel 10 osebkov. Za določitev celotnega odvzema iz narave je potrebno odstrelu prišteti še izgube, ki so posledica naravne smrti, prometnih nesreč ipd. Zavod za gozdove Slovenije meni, da predlagan odstrel ne bo ogrozil ugodnega stanja populacije.

Podatki o odstrelu v zadnjih letih kažejo, da se letno iz narave odvzame okoli 10 osebkov. Od tega predstavljajo različne izgube 0-2 osebka letno.

Strokovna komisija za podporo pri načrtovanju upravljanja z velikimi zvermi je na preteklih sestankih opozorila, da je bil dosednji odvzem volkov iz narave na zgornji meji trajnostnega poseganja v populacijo in da se tak odvzem ne sme ponavljati več red zapored. Rezultati projekta SloWolf so dali manjšo oceno velikosti populacije volkov, kot je veljala do lani. Populacija volkov v Sloveniji tudi ne narašča več, temveč je stabilna.

Menimo, da se mora zaradi novih dejstev odstrel volkov v Sloveniji nekoliko zmanjšati. Predlagamo, da naj se za odstrel volkov načrtuje 8 osebkov, 2 pa naj ostaneta kot kvota za izgube. Skupen odvzem iz narave bo tako največ 10 osebkov. Naša naloga je poleg zagotavljanja sobivanja ljudi z volkom, zagotoviti tudi, da populacija volkov v Sloveniji ne bo upadla ali pa celo postala tako ogrožena kot je populacija risa. Odvzem volkov iz narave naj se načrtuje predvsem kot redni odstrel. Predlagani odstrel se mora zmanjšati za v letu 2012 izvedeni izredni odstrel. Menimo, da tak odvzem ne bo škodljivo vplival na ugodno stanje populacije volkov v Sloveniji.

2.3 Časovno obdobje v katerem se lahko izvede odvzem iz narave

S predlaganim obdobjem za načrtovani odstrel volka, to je med 1. 10. 2012 - 31. 1. 2013, se strinjamo. Na delavnici leta 2011 za pripravo akcijskega načrta upravljanja z volkom v Sloveniji v okviru projekta Slowolf je bilo predstavljeno, da je odstrel volkov v gozdu neučinkovit za zmanjševanje škod. Verjetno bo vpliv na škode večji, če se volkove strelja na pašnikih. Prav zato je smiselno čas odstrela pomakniti v september, ko so mladiči že dovolj veliki, da lahko preživijo sami, če bi slučajno odstrelili njihovo mati, hkrati pa so ovce še na pašnikih. V oktobru jih rejci v večini umaknejo s travnikov.

Ne strinjamo se s predlogom Zavoda za gozdove Slovenije, da se izredni odstrel načrtuje tako, da se avtomatično izdaja dovoljenje za odstrel volkov. Redni odstrel je tako in tako načrtovan za enotno obdobje od 1. 10. 2012 do 31. 1. 2013. Izredni odstrel je mogoč šele po tem obdobju. V času med 1. 9. 2011 in 28. 2. 2012 se izredni odstrel izvede kot redni odstrel. V primeru, da je kvota za eno območje že izpolnjena pa je potrebno ARSO zaprositi za »dodatni« izredni odstrel. V tem primeru

je potrebno ponovno presojati vpliv tega odstrela na trope, ki živijo na predlaganem območju. Avtomatično podeljevanje dovoljenj za izredni odstrel naj se ne dovoli.

2.4 Geografsko območje na katerem se lahko izvede odvzem iz narave

Predlagani odstrel naj se v sezoni 2012/13 razdeli tako, kot je predlagano v strokovnem mnenju Zavoda za gozdove Slovenije. Pri tem naj se odstrel zmanjša za dva osebka, tako da bo odstrel (redni in izredni) skupaj štel največ 8 osebkov. Odstrel bo tako razporejen tudi glede na pojavljanje škod. Neizvršeni odstrel se med območjema, med katerima so razdeljene kvote, ne sme prenašati.

2.5 Dovoljena sredstva oziroma načini za odvzem iz narave in omejitve njihove uporabe

Ob odvzemu osebkov iz narave naj se ravna v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave, divjadi in lovstva ter veterinarstva. Odstrel naj izvedejo upravljavci lovišč in lovišč s posebnim namenom na način lova v skladu s predpisi s področja divjadi in lovstva. Volkulje, ki vodi mladiče poležene v istem letu, se ne sme odstreliti.

2.6 Potrebni nujni ukrepi v zvezi z izvedbo nadzora odvzema iz narave

Nadzor odvzemov iz narave naj vrši Zavod za gozdove Slovenije in inšpekcijske službe Inšpektorata Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo, hrano in okolje. Vse najdene mrtve osebke naj se posreduje Veterinarski fakulteti Univerze v Ljubljani, da ugotovi vzrok smrti. Posreduje naj se celoten osebek ali le vzorce, za katere se dogovori z Veterinarsko fakulteto. Ugotovitve vzroka smrti se naj posreduje Zavodu Republike Slovenije za varstvo narave in Zavodu za gozdove Slovenije. Vzorce tkiv za genetske preiskave naj se posreduje tudi Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, Oddelku za biologijo. Po opravljenem pregledu in odvzetih vzorcih se osebek v skladu z zakonodajo preda Prirodoslovnemu muzeju Slovenije, če ta izkaže interes zanj.

2.7 Možni pogoji, skladno s katerimi se odvzem iz narave lahko izvede, zlasti glede na tveganje za zagotavljanje ugodnega stanja drugih rastlinskih in živalskih vrst

Drugi pogoji, ki bi vplivali na ugodno stanje drugih rastlinskih in živalskih vrst, niso potrebni.

3 NAVADNI RIS (*LYNX LYNX*)

3.1 Stališče do odvzema iz narave po 7. členu Uredbe

Zavod za gozdove Slovenije ni predlagal odvzema risa iz narave, s čimer se Zavod RS za varstvo narave strinja. Po našem mnenju ni razloga za odvzem iz narave po 7. členu Uredbe. Na Delavnici o prihodnosti upravljanja z ogroženimi populacijami evrazijskega risa v Evropi, ki je bila organizirana 3.-5. 2. 2010 v okviru projekta Dinaris je bilo namreč ugotovljeno:

- Evrazijski ris je ogrožena živalska vrsta in je zavarovan na evropski ravni. Zaradi vplivov človeka je v Sloveniji izumrl leta 1908, leta 1973 pa so ga ponovno naselili. Kljub začetnemu uspehu in bliskoviti rasti je populacija v zadnjih 10-15 letih začela močno upadati, tako da danes risu ponovno grozi izumrtje.
- Pregled trenutnega stanja risov po Evropi je pokazal, da je dinarska populacija risa, ki ji pripadajo tudi risi v Sloveniji, med najbolj ogroženimi v Evropi. Kot najverjetnejša vzroka za trenutno zaskrbljujoče stanje smo prepoznali parjenje v sorodstvu in ilegalni odstrel. Glede na razpoložljive podatke je težko trditi, kateri izmed obeh je pomembnejši, oba skupaj ali pa vsak posamezno pa lahko pripeljeta do izginotja te vrste pri nas.

- Če želimo risa pri nas ohraniti, bo skoraj gotovo potrebno v naravo doseliti nekaj osebkov iz katere druge evropske populacije risov. Ker je povezljivost med našimi risi in katero drugo populacijo malo verjetna, je dodatna doselitev kratkoročno edina rešitev za povečanje genetske pestrosti naših risov. Vendar pa je takšna dodatna naselitev zelo kompleksen proces, v katerega mora biti poleg strokovnjakov vključena tudi širša javnost, posamezne interesne skupine (lovci, rejci drobnice, naravovarstveniki itd.) in vladne organizacije.
- Obseg ilegalnega odstrela je zelo težko ovrednotiti in še težje preprečiti. Nedavna raziskava je pokazala, da velika večina lovcev v Sloveniji in na Hrvaškem ohranjanje risa podpira. Vendar pa imajo ob trenutni nizki številčnosti te vrste in prizadetosti zaradi parjenja v sorodstvu lahko že kazniva dejanja peščice posameznikov za populacijo usodne posledice. Zato je pomembno boljše sodelovanje z lovci, ozaveščanje o trenutni kritični situaciji in resno obravnavanje kaznivih dejanj ilegalnega odstrela. Če bi si populacija v prihodnje opomogla, bi pa bilo s strokovnega stališča smiselno ponovno vpeljati tudi omejen legalen odstrel.

3.2 Potrebni nujni ukrepi v zvezi z izvedbo nadzora odvzema iz narave

Vse najdene mrtve osebe naj se posreduje Veterinarski fakulteti Univerze v Ljubljani, da ugotovi vzrok smrti. Posreduje naj se celoten osebek ali le vzorce, za katere se dogovori z Veterinarsko fakulteto. Ugotovitve vzroka smrti se naj posreduje Zavodu Republike Slovenije za varstvo narave in Zavodu za gozdove Slovenije. Vzorce tkiv za genetske preiskave naj se posreduje tudi Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, Oddelku za biologijo. Po opravljenem pregledu in odvzetih vzorcih se osebek v skladu z zakonodajo preda Prirodoslovnemu muzeju Slovenije, če ta izkaže interes zanj.

4 LITERATURA

- 1) Društvo Dinaricum (2010): Pripombe na Pravilnik o spremembah Pravilnika o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave
- 2) Jerina K., Krofel M. (2012): Monitoring odvzema rjavega medveda iz narave v Sloveniji na osnovi starosti določene s pomočjo brušenja zob: obdobje 2007-2010. Končno poročilo. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Ljubljana
- 3) Ruthledge L.Y., Patterson B.R., Mills K.J., Loveless K.M., Murray D.L., White B.N. (2010): Protection from harvesting restores the natural social structure of eastern wolf packs. *Biological Conservation* 143: 332-339
- 4) Skrbinšek T., Jelenčič M., Potočnik H., Trontelj P., Kos I. 2008. Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji. Zaključno poročilo. Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo, Ljubljana
- 5) Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (2004). Ur.l. RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 96/08, 36/09, 102/11

